

Prezentace Koreje v
učebnicích dějepisu
ALBRA, spol. s r. o.

- Naše firma Albra, spol. s. r.o. je jedna z největších českých distributorů učebnic do škol. Kromě toho je i významným nakladatelem především učebnic se společenskovědním zaměřením. Přední místo v našich edičních nakladatelských plánech patří učebnicím dějepisu, a to pro základní, střední i střední odborné školy a střední odborná učiliště.
- V souladu s Rámcovými vzdělávacími programy učebnice dějepisu věnují patřičnou pozornost jak českým, tak i světovým dějinám a také vztahům mezi nimi.
- Autoři učebnic dějepisu pro základní i střední školy samozřejmě nemohli opomenout dějinný zlom – na Korejském poloostrově: korejská válka a rozdělení Koreje na dva různě politicky orientované státy. Toto téma autoři zpracovali s ohledem na věk žáků.

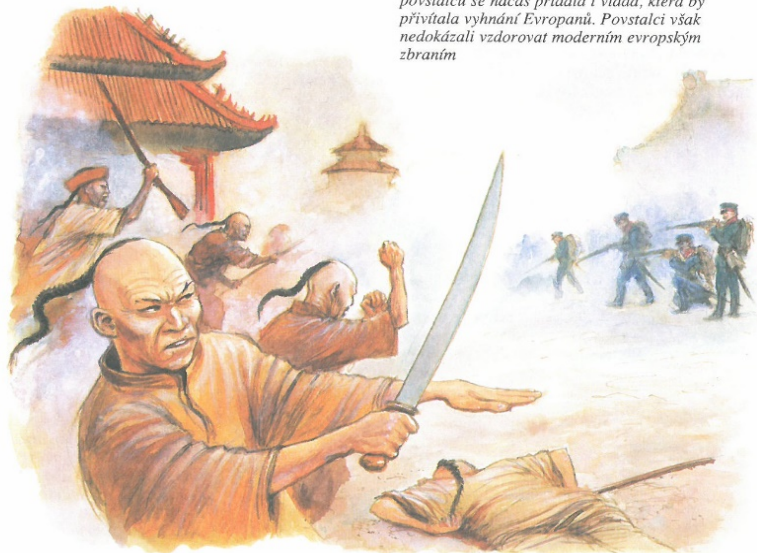
Učebnice dějepisu pro základní školy

- Základním školám nabízíme dvě ediční řady. První zmínky o Koreji jsou již uvedeny v učebnici Dějiny novověku, 2. díl (P. Augusta, F. Honzák, M. Pečenka), a to v kapitolách Čínsko- japonská válka (1894-1895) a Rusko-japonská válka (1904-1905).
- Učivo s tématem korejské války je zpracováno v učebnici Dějiny moderní doby, 2. díl (P. Luňák, M. Pečenka, P. Augusta) a je součástí kapitoly Studená válka v Asii. Relativně kratší text zasazený do kontextu událostí v této oblasti světa je doplněn ilustracemi a mapami Korejského poloostrova s graficky znázorněnými vojenskými operacemi.

34. ČÍNA A JAPONSKO NA PRAHU 20. STOLETÍ

Čínu a Japonsko jsme opustili v 18. století, kdy se obě říše snažily izolovat od pronikajících evropských mocností. Čína už ve 30. letech 19. století (po porážce v tzv. opiové válce s Británií) otevřela Evropanům řadu přístavů. Na jejím zaostávání se však nic nezměnilo a velké rolnické povstání (1850–64) krizi ještě prohloubilo.

Japonsko Západu dlouho vzdorovalo. Až hrozba amerických křižníků (1853–54) ho přinutila, aby se otevřelo světu. Styku se západní civilizací využila Země vycházejícího slunce ke své rychlé modernizaci. Napomohla tomu skutečnost, že japonská společnost měla z asijských zemí asi nejbliže Evropě (1/32). Vedle vojenské šlechty (*samurajů*) tu byla početná vrstva obchodníků a podnikatelů. Zejména ti s nadšením přijímali výsledky vědy a techniky. Mnoho mladých Japonců odjelo na studia do Evropy i USA. Vraceli se s pevným odhodláním uvést západní vymoženosti co nejrychleji do života a zemi reformovat. V roce 1868 došlo v Japonsku k **zásadním změnám**. Reformátoři svrhli vojenského vládce (*šóguny*) a do čela státu znovu postavili císaře, který jim byl nakloněn. Odstranili stará privilegia, aby uskutečnili **rychlou modernizaci země**, a potlačili vzpouru samurajů. Japonsko přijalo ústavu a stalo se konstituční monarchií. Inspiraci hledali Japonci v různých státech,

v politických a vojenských reformách však našli svůj velký vzor v Německu. Rozmach země, udomácení pracovitosti Japonců, sloužil i k posílení vojenské síly. Japonsko mohlo postupně začít s výboji.

Čínsko-japonská válka (1894–95)

Prvním cílem agrese se stala Korea, která dosud patřila pod čínskou sféru vlivu. Už po prvním střetu s Čínou Japonci poznali, že ohromná a lidnatá Říše středu (žilo tu na 350 milionů lidí, oproti asi 35 milionům Japonců) je jen obrem na hliněných nohou. Japonská moderně vyzbrojená a disciplinovaná armáda slavila velké úspěchy. Dobyta nejen **Koreu**, ale i důležitý strategický přístav **Port Arthur**, pronikla do **Mandžuska** a ohrožovala samotný Peking. Tehdy **zasáhly západní mocnosti – především Rusko**, které mělo o tato území také zájem. Velmoci donutily Japonsko všechna dobytá území vrátit. Průmyslový rozmach i vyzbrojování Japonska však pokračovalo. Zároveň si ostrovní říše začala hledat proti Rusku spojení. Stala se jím Velká Británie, která měla díky své koloniální říši v Asii s Ruskem rovněž rozpory. Roku 1902 obě země uzavřely spojení. Japonsko tak získalo jistotu, že tentokrát už nezůstane osamoceno.

Proticizinecké povstání v Číně (často bývá nesprávně nazýváno boxerské, podle toho, že se povstali zpravili zdviženou pěstí). Vypuklo po jednom z četných hladomorů a na stranu povstalců se načas přidala i vláda, která by přivítala vyhnání Evropanů. Povstali však nedokázali vzdorovat moderním evropským zbraním

Proticizinecké povstání v Číně a prohlášení republiky

Porážka od Japonska prohloubila krizi v Číně. Vláda byla neschopná a úplatní císařští úředníci mysleli jen na vlastní kapsy. Slabosti Číny využívaly **evropské mocnosti a rozdělily si velké oblasti země mezi sebe**. To vyvolávalo odpor k cizincům. V roce 1900 proti nim vypuklo neúspěšné povstání. Vzbouřenci bojující často jen holými rukama neměli proti moderně vyzbrojeným Evropanům šanci a byli záhy poraženi. Nespokojenost nakonec vedla v roce 1911 k **revoluci, která svrhla dynastii Čching a vyhlásila v Číně republiku**. Modernizace země (na rozdíl od Japonska) i nadále postupovala velice pomalu.

Rusko-japonská válka (1904–1905)

Soupeření Japonska a Ruska o ovládnutí Koreje a Mandžuska přerostlo v otevřenou válku. Japonská armáda i tentokrát rychle postupovala. Zastavila se až po **obklíčení Port Arthuru**. Tento původně čínský přístav Rusko získalo jako odměnu za svou podporu Číně po válce s Japonskem. Rusové důležitý přístav dobře opevnili a úporně ho bránili. Smůlou pro carské námořnictvo bylo, že tu byla uvězněna většina **loď ruské asijské flotily**. Japonci tak získali nadvládu nad mořem a mohli nerušeně přivážet vlastní vojenské posily. Pokus o vysvození ruských lodí se nezdařil. Ruská vláda proto rozhodla, že pošle k Japonsku svou druhou (evropskou) flotilu. Zatím **boje pokračovaly v Mandžusku**. Stály tu proti sobě dvě ohromné téměř půlmilionové armády. Poprvé v dějinách se

Námořní bitva v Cušimském průlivu. Když se ruská flotila po obeplutí světa přiblížila v květnu 1905 k japonským ostrovům, čekali na ni už dobře připravení Japonci. Za dvě hodiny bylo po boji a ruské loďstvo bylo úplně zničeno

Velmoci donutily Čínu (30. léta) i Japonsko (50. léta 19. století), aby se otevřely Západu. Zatímco Japonsko se po reformách (1868) rychle modernizovalo, Čína zůstala zaostalou zemí. Toho využilo Japonsko a ve válce porazilo Čínu. Díky zásahu velmoci však nová území nezískalo. Až po vítězství v rusko-japonské válce (1904–05) získalo Japonsko řadu území (mj. Koreu). Po svržení dynastie Čching (1911) se Čína stala republikou.

válečné tažení změnilo ve vleklou zákopovou válku. Obě strany si vykopaly několik kilometrů dlouhé zákopy, aby vojáci byli ukryti před nepřátelskou palbou. Po těžké dělostřelbě a nasazení velkého množství vojáků se pak snažily na malém úseku prorazit linii nepřítelů. Ten však byl na útoky většinou dobře připraven – nekrytí útočníci museli překonávat řadu zábran (bariéry z ostnatých drátů, minová pole a podobně) a čelit masivní palbě z kulometů i pušek. Každý dobytý metr půdy tak stál tisíce životů. Vítězství bylo dlouho na vážkách. Válka obě země značně vyčerpala, ale Japonci velmi povzbudilo, když se **vzdal Port Arthur**. Vzápětí vypukla v **Rusku revoluce** (leden 1905), a díky tomu skončil příliv ruských posíl na frontu. Když Japonci zničili druhou ruskou flotilu, která připlula z Evropy, **Rusko požádalo o mírová jednání**. Japonsko získalo Koreu, jižní Sachalin, velký vliv v Mandžusku a **vstoupilo mezi světové velmoci**.

dena politická práva a svobody (svobodné volby, svoboda projevu a možnost zakládat politické strany). Pravomoci císaře, který nesl svou část viny za japonskou expanzivní politiku ve 30. a 40. letech, byly omezeny na symbolickou míru. Americká okupační správa provedla rozsáhlou čistku státního aparátu. Podobně jako v Německu byly rozpuštěny největší průmyslové podniky, které se před válkou podílely na japonském zbrojním programu. Součástí demilitarizace společnosti byl závazek Japonska, že nebude mít stálou armádu. Rovněž byl trvale omezen obranný rozpočet země.

V roce 1951 uzavřely západní země na konferenci v **San Francisku** s Japonskem **mírovou smlouvu**. Zároveň byla podepsána americko-japonská bezpečnostní smlouva, podle níž na sebe Spojené státy přebíraly povinnost bránit Japonsko v případě napadení. Japonsko se tak stalo americkým spojencem a součástí západního světa.

Vrchol studené války – Korea

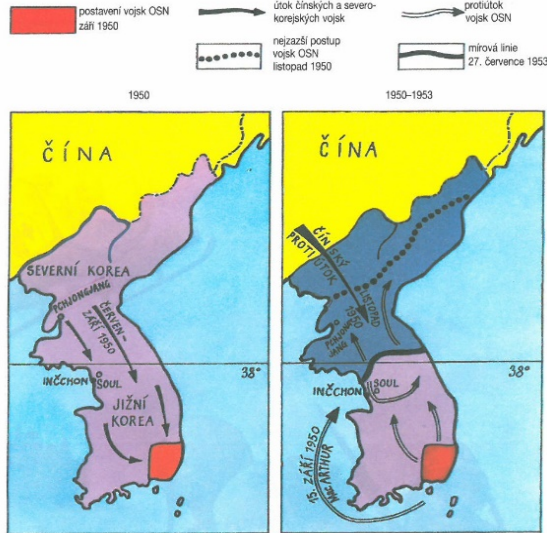
Osud Koreje se po válce podobal osudu rozdě-

leného Německa. Po osvobození Korejského poloostrova od japonských okupantů obsadila jižní část země americká vojska, zatímco severní poloovinu spravovala Rudá armáda. I když v roce 1947 Američané a Sověti z Koreje odešli, rozdělení země tím neskončilo. Na severu se zanedlouho za tiché podpory Moskvy ustavila **Korejská lidově demokratická republika** (Severní Korea) v čele s komunistickým vůdcem **Kim Ir-senem**. Na jihu pak vznikla **Korejská republika** (označovaná jako Jižní Korea), která se orientovala na Spojené státy.

Kim Ir-sen ale usiloval o podmanění celého poloostrova a chtěl pro svůj plán získat podporu vůdce komunistického světa, Stalina. Přesvědčoval jej, že vítězství nad Jižní Koreou bude záležitostí několika dnů, případně týdnů. Stalin nakonec s útokem souhlasil, odmítl však Kim Ir-senovi poskytnout přímou vojenskou podporu. Obával se totiž, že účast sovětských vojsk by mohla vyvolat válečný střet se Spojenými státy, na nějž se prozatím necítil připraven.

V červnu 1950 zahájila severokorejská vojska **mohutný útok proti Jižní Koreji** a během několika

Severokorejský diktátor Kim Ir-sen (1912–1994) byl nejdéle vládnoucím komunistickým vůdcem stalinského typu. Nastolil diktaturu, které za 40 let jeho vlády padlo za obětí více než 3 miliony Korejců

Korejská válka. Během války (1950–1953) přešla fronta několikrát přes celé území Korejského poloostrova

dnů dobyla hlavní město Soul. Stalo se ale něco, s čím severokorejská útočníci nepočítali. Rada bezpečnosti OSN označila Severní Koreu za agresora a požádala Spojené státy, aby spolu s ostatními členskými zeměmi OSN vojensky zasáhly. To se odehrálo v nepřítomnosti sovětského zástupce, který svou neúčastí protestoval proti přítomnosti zástupce Čankajškovy Číny v Radě. Vypukla **korejská válka**. Ačkoli se SSSR války přímo nezúčastnil a USA jednaly pod mandátem OSN, napětí mezi oběma supervelmocemi vzrostlo do té míry, že se **lidstvo ocitlo na pokraji světové války**.

Na pomoc Jižní Koreji byly vyslány **mezinárodní vojenské síly**, jejichž velením byl v první řadě pověřen generál MacArthur. Vyloděním v jihokorejském přístavu **Inčchon** se mu podařilo vpadnout komunistickým agresorům do zad. Kim Ir-senova armáda ustoupila z území Jižní Koreje a vojska OSN postupovala k severu. V té době však do boje **zasáhly jednotky komunistické Číny**, které zatlačily mezinárodní vojska znovu hluboko na jih Korejského poloostrova. Mezinárodními silám se nakonec podařilo severokorejsko-čínské jednotky

Studená válka rozdělila Asii na státy orientované na západní demokracie a státy komunistické. V Číně s výjimkou ostrova Taiwan, zvítězili komunisté, Japonsko se vydalo cestou demokracie a stalo se spojencem Západu. Vypuknutí korejského konfliktu v roce 1950 přivedlo lidstvo na práh nové světové války. Korejská válka skončila rozdělením poloostrova.

vytlačit zpět na původní hranici mezi oběma korejskými státy. Tam se také **fronta v polovině roku 1951 ustálila**.

Dlouhá a obtížná jednání o příměří v korejské válce probíhala od léta 1951, **příměří** bylo ale podepsáno až po Stalinově smrti v červenci 1953. **Hranice mezi oběma zeměmi byla potvrzena na 38. rovnoběžce**, jak tomu bylo před konfliktem. Na demilitarizované pásmo mezi oběma zeměmi dodnes dohlížejí mezinárodní pozorovatelé.

Přestože SSSR přímo v korejské válce nebojoval, podporoval Severní Koreu a Čínu všemi prostředky. V korejské válce padlo přes 50 000 Američanů a vojáků z jiných zemí v rámci jednotek OSN. Ztráty korejského obyvatelstva šly do milionů

- Dalším edičním počinem je zbrusu nová řada učebnic dějepisu rovněž pro základní školy. V učebnici Novověk (R.Urbánek, A. Pěkná, F. Honzák) je uvedena drobná zmínka v souvislosti s vynálezem knihtisku (předchůdci Gutenberga byli také Korejci). Autoři připravované učebnice nové řady Moderní doba samozřejmě pamatují na významnou událost moderních dějin, jakou je korejská válka i s uvedením ilustračního doprovodu.

Učebnice pro střední školy

- Pro střední školu jsme připravili řadu učebnic světových a českých dějin. V učebnici Dějiny středověku (Z. Beneš) v kapitole Mimoevropské civilizace je Korea uvedena jako jedno z tradičních civilizačních center v Asii.
- V učebnici světových dějin Dějiny 20. století (J. a J. Kuklíkové) je v kapitole Studená válka věnována hlubší pozornost problematice Korejského poloostrova, korejské války a dohody v Pchanmundžonu.

ASIE

V Asii se již na počátku evropského středověku vytvořila tři tradiční civilizační centra – **Čína**, **Japonsko** a **Indie**. K nim lze pak přiřadit i **Koreu** a od 12. století na čas i **Mongolsko**.

Čína Základy čínské říše položila **dynastie Chou-Wej**, jež v takřka stálém mocenském centru na severu země vybudovala na konci 4. století n. l. svůj stát. Přesto, že se jejich říše musela bránit divokým a nebezpečným nájezdům mongolských kmenů zvaných **Žuau-Žuau** – což byli vlastně **Avaři** –, podařilo se jejím vládcům sjednotit poměrně rozsáhlé území, na nichž vyrostla prosperující státní organizace i kvetoucí kultura.

Buddhismus Pro další rozvoj Číny v příštích několika staletích se jako velmi důležité ukázalo rozšíření **buddhismu**. Toto nové náboženství, zrodil se v Indii, považuje za podstatu života utrpení, které musí člověk překonávat, aby dosáhl konečného cíle života, jímž je **nirvána**, stav absolutního klidu a pokoje. Proniknutí buddhismu do čínské společnosti je o to pozoruhodnější, že svou složitou myšlenkovou soustavou byl zcela cizí tradičnímu čínskému myšlenkovému světu, jak jej představuje **taoismus** (srov. doporučená literatura – Šienšanský mudrc) nebo **konfucianismus**. Filozof **Konfucius** vytvořil již na přelomu 6. a 5. století př. n. l. nábožensko-filozofickou soustavu, jejímž základem je propojení etiky a politiky, přičemž je kladen důraz na odpovědnost a povinnost, aby bylo možno dosáhnout sladění zájmů jednotlivce a společnosti jako celku.

Dynastie Tchang Po pádu **dynastie Vej** (r. 534) nastalo dlouhé období zmatků, ukončené až na počátku 7. století příchodem **dy-**

Z Konfuciových Hovorů

„Tázal se kníže Ai: Co mám učinit, aby mě lid podporoval? Odpověděl Mistr K'ung: Zvedneš-li přímé a vsadíš je na vrch zkřiveného, pak tě lid bude podporovat. Ale zvedneš-li zkřivené a vsadíš je na vrch přímého, lid tě podporovat nebude.“

Či K'ang-czi se tázal, je-li nějaký způsob, jímž by mohl povzbudit lid, aby byl uctíván a věrný. Pravil Mistr: Jednej s ním důstojně a bude tě ctít. Miluj své rodiče a buď laskav na své děti a bude ti oddán. Povyšuj ty, kdož jsou toho hodni, poučuj neschopné. To je nejlepší způsob povzbuzení.“

Sochy či sošky Buddhy, zpodobňující jej v typické pozici, sedícího se sepjatými rukama, nalezneme po celém Dálném východě. Tato, stojící v Japonsku, která je 13 m vysoká, patří k největším z nich.

dynastie Tchang (618–907). S vládou této dynastie je spojeno další šíření buddhismu, jenž se v tu dobu stal i významnou podporou hospodářského rozkvětu. **Buddhistické kláštery** tehdy rychle bohatly z četných darů a vlastnily proto i ohromné finanční částky v hotovosti a mohly tak plnit i úlohu bank. K buddhismu se nakonec přiklonila i sama vládnoucí dynastie. Proti tomu se však postavil konfuciansky orientovaný státní aparát, který roku 845 provedl proti buddhismu rozhodný úder, z něhož se toto náboženství v Číně již nikdy plně nevzpamatovalo.

Dynastie Tchang sjednotila prakticky celou Čínu, k níž dočasně připojila i severní Indii. Čínský stát za její vlády nabyl té podoby, kterou si pak udržel vlastně až do začátku našeho století. Jeho páteří byla důsledně **centralistická státní organizace**, kterou tvořil početný státní aparát ovládající rolníky a otroky. Pevné řízení rozlehlého státu umožnilo i jeho hospodářský a kulturní rozkvět. Není proto divu, že se dynastie Tchang stala jednou z nejslavnějších vládnoucích rodin Číny. A to přesto, že poslední století její vlády již bylo dobou úpadku, způsobeného ovšem především vnějšími vlivy. Jednotná říše se v tu dobu rozpadá na téměř padesát samostatných států. Ty později znovu sjednotí **dynastie Sung** (960–1279), jež je z historického hlediska stejně významná jako dynastie Tchang; i ona ostatně pokračuje v cestě započaté touto dynastií.

šil. V červnu roku 1948 zasedalo Informbyro v Bukurešti bez jugoslávských zástupců a situaci v Jugoslávii „odsoudilo“. Následující sjezd jugoslávských komunistů kritiku nepřijal a začala otevřená roztržka Jugoslávie se SSSR a ostatními státy sovětského bloku. Z bývalého spojení se stal „krvavý pes Tito“ a stoupcenci jeho prý „zločinné“ politiky byli hledáni i v dalších komunistických stranách. Formálně ukončila spor až návštěva N. S. Chruščova v Bělehradě v roce 1955, ale Jugoslávie se zájmem SSSR prakticky nepodřídila až do samého rozpadu sovětského impéria.

Vznik NATO Realita studené války i obavy z možného vojenského konfliktu se Sovětským svazem a jeho satelity vedly k pevnějšímu vojenskému a politickému sdružování i západní demokratické státy v čele s USA. 4. dubna 1949 podepsaly smlouvu o vytvoření Severoatlantického paktu – NATO (North Atlantic Treaty Organization), jehož členy se staly USA, Velká Británie, Kanada, Francie, Belgie, Nizozemsko, Itálie, Lucembursko, Norsko, Dánsko, Island a Portugalsko. V roce 1952 k němu přistoupily Řecko a Turecko a v roce 1955 se členem NATO stala i SRN. Životnost prokázalo Severoatlantické obranné společenství především důslednou obhajobou demokratických principů a hodnot a není náhodné, že jako jediná regionální obranná smlouva zůstalo funkční do dnešních dnů.

Upevňování pozice USA na americkém kontinentě Spojených států amerických na globální světové problémy, které se v poválečné době koncentrovaly především v Evropě, ale neznamenala, že by USA opomněly americký kontinent. Svoje postavení vedoucích světové supervelmoci upevňovaly na Meziamerické konferenci v Rio de Janeiru v roce 1947 a zejména v Bogotě na jaře 1948, z nichž vzešla dohoda o Chartě Organizace amerických států (OAS). Vůdčí pozice v OAS znamenala pro USA potvrzení dominantní pozice na celé západní polokouli. Fakt stupňující se politické a ideologické konfrontace se SSSR a jeho mocenským blokem přiměl Spojené státy, aby na konferenci v Bogotě prosadily rezoluci o nebezpečí mezinárodního komunismu a zároveň iniciovaly i uzavření smlouvy o celoamerické hospodářské spolupráci, která se měla stát hrází pronikání komunismu na americký kontinent a přirozeně preferovala i obchodní a kapitálové zájmy USA.

Severní a Jižní Korea K dalšímu významnému střetu a měření sil demokratického světa v čele s USA se Sovětským svazem a jeho mocenským blokem došlo na Dálném vý-

chodě. **Nebezpečné válečné ohnisko se vytvořilo na Korejském poloostrově.** Koreu, kterou až do závěru druhé světové války okupovalo Japonsko, osvobodila americká a sovětská vojska. Další vývoj v zemi velmi připomínal situaci v Německu. Korea se začala dělit na dvě rozdílné části: severní a jižní část, přičemž dělicí čarou se stala 38. rovnoběžka. Odlišnost korejské situace byla ale v tom, že sovětská i americká vojska se do konce roku 1947 ze země stáhla. V severní části země se ještě pod sovětskou patronací začal vytvářet „lidově demokratický režim“ sovětského typu, zosobněný ve vůdci Kim Ir-Senovi. V jižní Koreji proběhly v květnu roku 1948 volby do Národního shromáždění Korejské republiky, zatímco sovětská správa souběžně volby na severu země odmítla. Volebního vítězství dosáhlo Sdružení pro podporu nezávislosti Li Syn Mana. Národní shromáždění poté přijalo ústavu a Li Syn Mana zvolilo prezidentem Korejské republiky s rozsáhlými pravomocemi. V severní Koreji proběhly volby podle „kandidátky jednotné demokratické národní fronty“ a první zasedání severokorejského parlamentu v Pchjongjangu vyhlásilo 9. září 1948 Korejskou lidově demokratickou republiku (KJDR), přijalo ústavu a vytvořilo ústřední lidovou vládu vedenou Kim Ir-Senem.

Korejská válka V červnu 1950 (25. 6.) začala korejská válka. Severokorejská armáda pod vedením Kim Ir-Sena zahájila útok přes 38. rovnoběžku. K tomuto útoku dal souhlas Stalin po poradě s vůdcem čínských komunistů Mao Ce-tungem, neboť Kim Ir-Sen oba komunistické vůdce ujišťoval, že na jihu země vypukne povstání a že sjednocení celé země pod komunistickou nadvládou je otázkou krátkého času. Tyto předpoklady se nenaplnily.

První fázi korejské války skutečně charakterizovala ofenzíva armády KJDR, která již 28. června 1950 vstoupila do Soulu a během jediného měsíce obsadila téměř celou jižní část Koreje až na úzký pobřežní pás. Na žádost USA však došlo ke svolání mimořádného zasedání Rady bezpečnosti OSN o korejské otázce a Rada bezpečnosti označila KJDR za agresora (25. června 1950) a vyzvala k pomoci jihokorejské vládě. Americký prezident H. Truman nařídil zásah amerických leteckých a námořních sil na podporu jihokorejské armády a na ochranu Tchajwanu. V Koreji se začaly vylodovat americké pozemní jednotky. 7. července 1950 rozhodla Rada bezpečnosti o vyslání jednotek OSN do války a pod vlajkou OSN pak bojovali i Američané. (Operace se zúčastnilo celkem 16 států, ale 90 % početního stavu jednotek tvořili Američané.)

Do Bílého domu vcházejí generál J. H. McGrath, prezident H. Truman a ministr obrany L. Johnson, aby diskutovali o korejské krizi – 27. června 1950.

Generál Douglas MacArthur, velitel amerických vojenských sil v Asii za 2. světové války, v Koreji povolán do čela amerických vojsk a vojsk OSN.

Vrchním velitelem vojsk OSN v Koreji byl jmenován americký generál Douglas MacArthur. Sovětský svaz se v té době nezúčastňoval práce OSN na protest proti faktu, že Čínu zastupovala v této organizaci Čankajškova vláda na Tchajwanu, a proto nemohl rozhodnutí Rady bezpečnosti vetovat.

Druhá fáze korejské války začala v září a říjnu 1950 americkým vojenským výsadem v týlu severokorejské armády ve Žlutém moři na západ od Soulu a současně i průnikem z okolí města Pusan. Armáda KJDR byla nucena ustoupit na sever, aby se vyhnula obklíčení. Na konci září 1950 vstoupila americká vojska a vojska OSN z 15 zemí do Soulu. 1. října 1950 překročila 38. rovnoběžku, pronikla na území KJDR a postupovala k čínským hranicím.

Třetí fáze války začala v říjnu 1950, kdy do bojů v Koreji zasáhli „čínští lidoví dobrovolníci“ v počtu jednoho milionu, kterým velel Lin Piao. Protiofenzíva čínské a severokorejské armády byla úspěšná a vojska OSN se na počátku roku 1951 znovu stáhla za 38. rovnoběžku.

Dohoda v Pchamundžonu Kolem 38. rovnoběžky se poté situace stabilizovala. Jedna i druhá strana se neúspěšně snažily prolomit frontu. V červenci 1951 byla zahájena první jednání o příměří. Jednání byla obtížná a protahovala se. Teprve na konci července 1953 (27. 7.) byla v Pchamundžonu uzavřena dohoda o příměří, která stanovila demarkační linii mezi oběma státy a dělicí pruh území označila za demilitarizovanou zónu pod mezinárodní kontrolou. Vytvořil se tak stav, který na Korejském poloostrově trvá do současnosti.

Upevňování vojenské organizace Západu Za korejské války se napětí mezi Východem a Západem vyhotilo do krajnosti. Ke skutečné světové válce chyběl jen krůček. V západní Evropě vzrostly obavy ze sovětského útoku a Spojené státy si uvědomily, že komunismus je stejně nebezpečný v Evropě jako v Asii. Předpokládaly, že sníží počet svých vojsk v Německu, aby mohly posílit své pozice v Pacifiku, ale zároveň hledaly cesty jak pomoci SRN a západní Evropě při obraně jejich území, jak to odpovídalo idejím Severoatlantické aliance. Proto podporovaly jednání o uzavření smlouvy o evropském obranném společenství (EOS), mezi Francií, SRN a zeměmi Beneluxu. Základem EOS se stala Pařížská smlouva z 27. května 1952. Ta navazovala na Generální bonnskou smlouvu mezi SRN a okupačními mocnostmi, potvrzující suverenitu SRN a umožňující, aby SRN vstoupila do Evropského obranného společenství i do NATO. Předpokládala rovněž vznik vlastní západoněmecké armády. Komplikace způsobil fakt, že francouzský parlament odmítl smlouvu o EOS ratifikovat.

Pařížské dohody A tak teprve uzavření „pařížských dohod“ z 24. října 1954 mezi zástupci USA, Velké Británie, Francie a SRN nastolilo plnou suverenitu SRN (s některými trvajícím omezeními, jako bylo právo vítězných mocností rozhodovat o otázkách západního Berlína a Německa jako celku včetně opět-ného sjednocení a případného uzavření mírové smlouvy) a uznalo vládu SRN za oprávněného mluvčího německého lidu. V květnu 1955 pak následovalo přijetí SRN do NATO. Budoucí západoněmecká armáda – Bundeswehr – se měla

Učebnice pro střední odborné školy

- Jako jedni z mála nakladatelů jsme vydali učebnice dějepisu speciálně určené žákům a studentům středních odborných škol a středních odborných učilišť. Autoři dvoudílné učebnice Dějepis pro střední odborné školy (Z. Beneš, V. Nálevka) popisují základní rysy rozhodujících bodů dějinného vývoje. Koreu zde zmiňují jako jedno z důležitých civilizačních center v Asii a v tématu studené války je poměrně široce zpracována problematika Dalného východu – Číny a Koreje.

na němž svou moc udržel až dosud, a deklaruje ho jako samostatný stát. Čína však tento ostrov považuje za svoji součást.

Vznikl tak, co do velikosti území, druhý největší socialistický stát. Čínský vývoj však v následujících letech nepostupoval podle stalin-ského modelu socialismu. Naopak, výrazně se lišil. Sověti ostatně také na jeho dodržování v Číně příliš netrvali, neboť si byli vědomi podstatných odlišností kultur obou zemí. Po relativně klidných padesátých letech došlo v následujícím desetiletí v čínském vývoji k dramatické změně. V roce 1966 zahájil Mao Ce-tung tzv. **kulturní revoluci**. Tu provázelo ničení starých čínských památek, pokusy o ryze komunistické způsoby hospodaření, například v zemědělských komunách, i ostrá protisovětská a protiamerická kampaň. Kulturní revoluce čínskou ekonomiku i kulturu hluboce poškodila. Osm let pronásledování údajných vnitřních nepřátel státu a nesmyslných hospodářských opatření pomaocentugovská vedení země napravovala až donedávna. Paradoxně tak čínila omezováním přísného socialistického plánování a regulace trhu. Do ekonomiky zaváděla kapitalistické prvky a budovala celně otevřené průmyslové zóny a moderní průmysl. Mezinárodně kritizovaným jevem ale stále zůstává nedodržování lidských práv v zemi.

Za druhé světové války se do popředí zájmu antifašistické koalice dostala i **Korea**, která byla od roku 1910 japonským protektorem. Na schůzce v Postupimí (1945) se Velká trojka shodla na požadavku bezpodmínečné kapitulace Japonska, přičemž odzbrojení císařské armády v Koreji se stalo společným úkolem Sovětského svazu a Spojených států. Za demarkační linii byla určena 38. rovnoběžka. V září 1945 byla pak v obou částech země ustavena okupační vojenská správa – na severu sovětská a na jihu americká.

A podobně jako tomu bylo v Německu, se nedávní spojenci a nyní soupeři nedohodli na tom, jak by měly být politické poměry v zemi uspořádány. Prvořadou otázkou bylo, jak rychle vytvořit jednotný korejský stát. Jenže zde Američané usilovali o rychlé sjednocení země a Sověti zase trvali na prozatímním udržení okupačních zón. Výsledkem rozdílných stanovisek bylo rozdělení Koreje: Nejprve byla na jih od 38. rovnoběžky vyhlášena **Korejská republika** (srpen 1948) a příští měsíc na sever od ní **Korejská lidově demokratická republika**. Prezidentem Korejské republiky se stal někdejší představitel korejského exilu v USA Li Syn-man (1875–1965), vůdcem severní Koreje někdejší kapitán Rudé armády Kim Ir-sen (1912–1994). Přesto, že jih se hlásil k americké demokracii, měl k demokratickému režimu daleko. A samozřejmě mu byla vzdálena i „lidová demokracie“ na severu. Vláda Kim Ir-sena byla zpočátku pod monopolní kontrolou Moskvy, ale postupně se prosadil i určitý vliv Pekingů.

Oba korejské státy se nevzdaly myšlenky na sjednocení. Severokorejci se nikdy netajili zásadním odmítáním 38. rovnoběžky a byli odhodláni k vojenskému řešení. Příhodná doba nastala v roce 1949, kdy v Číně zvítězil Mao a zároveň poněkud ochlابل zájem USA o korejskou otázku. S chystaným útokem na Korejskou republiku tentokrát souhlasila i Moskva. V neděli 25. června 1950 překročily severokorejské jednotky 38. rovnoběžku a rychle postupovaly na jihokorejské hlavní město Soul. Po první zprávě o vypuknutí války se Spojené státy rozhodly pro okamžitý zásah a souběžně s vojenskými zálohami mobilizovaly i svou diplomacii. Rada bezpečnosti OSN odsoudila severokorejskou agresi a vyzvala útočníka k okamžitému zastavení bojů. Žádala také o poskytnutí účinné pomoci Korejské republice. Naléhavé výzvy uposlechl 15 zemí, které poskytly své vojáky mezinárodním ozbrojeným silám OSN. Jejich páteří se stala armáda Spojených států, která také nesla tíhu většiny bojových operací. Vrchním velitelem jednotek OSN byl jme-

以“讲话”为武器，开展反革命修正主义文艺战线

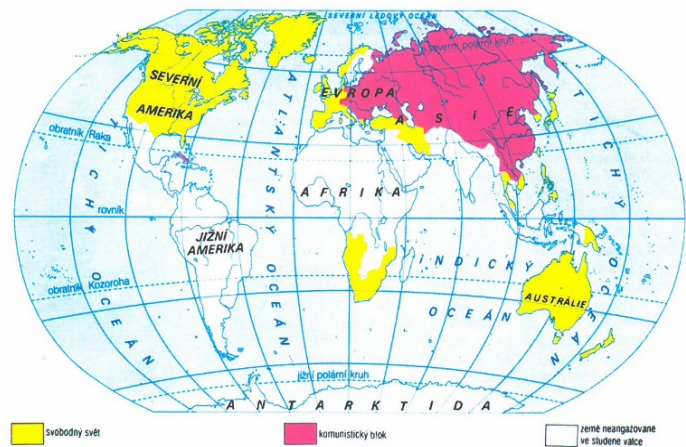

Čínská kulturní revoluce byla dalšími sociálním experimentem 20. století. Sami zlanatizovaní mládí (i děti) pak měli mnohdy sami doplňit na to, co pomáhali uvádět do chodu. O tom svědčí i úkázka z knihy Divoké labuť (viz str. 209).

Obava z nebezpečí zásahu Číny přivedla v roce 1950 Američany k rozhodnutí vyložit se v zálivu Inčchon s těžko přístupným pobřežím a postupovat dále na Soul.

Bipolární rozdělení světa
Druhá světová válka přinesla během následujících dvaceti let skutečné globální politické rozdělení se všemi politickými a ekonomickými souvislostmi.

* bipolární – dvoupolový, zde rozdělení světa na Východ a Západ

nován americký generál **Douglas MacArthur** (čti dagles mek ársr, 1880–1964).

Mezitím však Severokorejci obsadili větší část území jižní Koreje. Tak se rozhořela korejská válka, která svým pohybem front připomínala boje v Severní Africe za druhé světové války. Celkem třikrát se fronta přesunula přes 38. rovnoběžku, dvakrát byl dobyt jihokorejský Soul, jednou severokorejský Pchjongjang. Když se zdálo, že severní Korea bude poražena, otevřeně vstoupila do konfliktu Čína, která sem poslala asi jeden milion „dobrovolníků“. V té chvíli požadoval Mac Arthur nasazení atomových zbraní... V Koreji se objevili i sovětské letci, tankisté, štábní důstojníci a lékaři. Československo poslalo do severní Koreje v druhé polovině roku 1950 kompletní polní nemocnici a tým válečných chirurgů.

Fronta se nakonec ustálila na 38. rovnoběžce a bezvýhodná situace na bojišti vytvořila podmínky pro politické řešení krize. K ukončení bojů přispěla jak výměna v Bělem domě, kdy Truman v prezidentské funkci vystřídal Dwight Eisenhower (čti dvajt ajsenhauer, 1890–1969), tak Stalinova smrt v březnu 1953. Dohoda o příměří byla podepsána 27. července 1953. Výsledná bilance války byla strašlivá. Padlo téměř 600 000 Severokorejců, 1 300 000 Jihokorejců, 900 000 Čínanů a další dva miliony Korejců z řad civilního obyvatelstva se staly obětí válečných hrůz a oboustranného teroru. Padlo také 54 000 amerických vojáků a více než 3000 příslušníků spojeneckých sil OSN. Sovětské ztráty nejsou známy dosud.

Válka v Koreji výrazně poznamenala světové dění. Přispěla k posílení role OSN a urychlila výstavbu vojensko-politických seskupení, zaměřených proti komunistickému nebezpečí v Tichomoří. Pro státy sovětského bloku znamenala korejská válka nesmírné zatížení výdaji na zbrojení, které trvale deformovalo jejich ekonomiku.

O tvorbě učebnic

- Základem našich edičních plánů jsou učebnicové řady, včetně pracovních sešitů a metodických příruček, hlavně pro základní školy a nižší ročníky víceletých gymnázií. Rovněž do nich zařazujeme i učebnice pro střední školy, střední odborné školy, odborné publikace pro pedagogy, literaturu doplňující učebnice a také knížky pro předškoláky.
- Vzhledem k tomu, že naše nakladatelství je zaměřeno na společenskovědní předměty, významné místo v našich edičních plánech zaujímají především dějepis, občanská výchova ale i český jazyk, ruský jazyk, etická výchova, výtvarné umění a další.

- K vyhledávání autorů přistupuje redakce velmi zodpovědně. Hlavním kritériem výběru není jen zaměření a určení učebnice, ale i odborná zdatnost a zkušenost autorů. Většinou působí na univerzitních pracovištích a jejich odborných ústavech nebo v praxi jako zkušení pedagogové na školách. Často mezi nimi nechybí věhlasní odborníci s bohatou publikační a přednáškovou činností (např. prof. Robert Kvaček, prof. Zdeněk Beneš, prof. Jan Kuklík ad.). Po dohodě redakce s autorem či autory nakladatel s nimi uzavře autorskou smlouvu včetně termínu odevzdání rukopisu učebnice do redakce. Jakmile autor odevzdá rukopis do redakce zpracovaný v souladu s příslušným Rámcovým vzdělávacím programem, nastává první fáze redakčního zpracování, a to redigování. Zároveň u některých předmětů se rukopisy učebnic zadávají k posouzení vybraným institucím na základě požadavku MŠMT.

- Týká se to především učebnic dějepisu a občanské výchovy, jejichž rukopisy se předkládají k posouzení následujícím: České biskupské konferenci, Ekumenické radě církví, Židovské obci, Muzeu romské kultury a specializovanému pracovišti univerzitního typu pro problematiku týkající se islámu, buddhismu atd. (např. Ústav Blízkého východu a Afriky FFUK). Podle připomínek recenzentů výše uvedených institucí a redakce autoři buď rukopis upraví, nebo zdůvodní, proč některé z nich nepřijali.
- Nedílnou součástí publikací je obrazový materiál, který autoři při tvorbě rukopisu promýšlejí a po vzájemné dohodě s redakcí se zvolí typ obrazového vybavení publikace, který by nejlépe vyhovoval celkovému pojetí budoucí učebnice (popř. její grafické úpravě) – buď ilustrace, nebo fotodokumentace. V některých našich učebnicích se prezentují významní ilustrátoři jako například Karel Benetka, Jiří Petráček, Lucie Lomová.

- Po celkových redakčních i autorských úpravách, jejichž časový horizont může být podle náročnosti daného rukopisu různě dlouhý, se kompletní dílo předkládá ke schvalovacímu řízení na MŠMT k udělení schvalovací doložky. K žádosti o udělení doložky se přikládá rukopis se zalomenými obrázky, recenzní posudky (viz výše), vyjádření autorů k jejich připomínkám, koncepce ucelené řady, jejíž součástí je předkládaný rukopis, technické údaje (předpokládaná cena, vazba, formát). MŠMT pak postupuje dílo dvěma nebo třem jím vybraným recenzentům. Schvalovací proces má stanovenou lhůtu tři měsíce, ale praxe často ukazuje, že trvá i déle. Posudky s připomínkami ministerských recenzentů se předkládají redakci. Ta s nimi seznámí autory a vyzve je, aby k nim zaujali písemné stanovisko. V něm se autoři vyjádří, které připomínky akceptují, které nikoliv a proč.

- Prostřednictvím redakce se vyjádření autorů (někdy i redakce) doručí zpět na MŠMT. Schvalovací proces je ukončen udělením schvalovací doložky předloženému titulu, jejichž znění MŠMT pošle do redakce oficiální cestou. Doložka se zpravidla uděluje na šest let a redakce ji uvede do učebnice. Po skončení její platnosti ji lze nechat na MŠMT prodloužit (schvalovací proces se opakuje).
- Vzhledem k tomu, že schvalovací doložka zaručuje odbornou, didaktickou a koncepční správnost, jsou učebnice nebo učebnicové řady včetně pracovních sešitů na učebnicovém trhu zvýhodněny. (Školy je mohou hradit z přidělených státních prostředků.) V ojedinělých případech nemusí být schvalovací doložka MŠMT udělena. Potom je na rozhodnutí redakce, zda předloží rukopis k opětovnému schvalovacímu řízení.

- Po udělení schvalovací doložky předá redakce rukopis ke grafickému zpracování, během něhož probíhají redakční a autorské korektury. Definitivní výrobní podklady v digitální podobě se předají tiskárně. Tiskárna na základě objednávky vytiskne a finálně zkniháří požadovaný náklad učebnice.
- Redakce musí po vyjití učebnice nebo i jiné publikace splnit oznamovací povinnost, tj. zveřejnit ve specializovaném tisku, že daná publikace již vyšla a je k dispozici knihkupecké, knihovnické, pedagogické i široké čtenářské veřejnosti. Ze zákonné povinnosti vyplývá, že pět povinných výtisků poskytne nakladatelství čtyřem vybraným knihovnám.
- Jednou z forem prezentace nové učebnice je zasílání letáků do škol, a to i digitální cestou nebo vkládaním do periodik určených škole. Propagační materiály jsou k dispozici učitelům i na setkáních a prezentacích s autory učebnic, výstavách učebnic a dalších vzdělávacích akcích. Rovněž na požádání školy lze zapůjčit celou řadu učebnic učitelům předmětových komisí.